

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет історії, політології і міжнародних відносин
Кафедра політичних інститутів та процесів

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ТЕОРІЯ ПОЛІТИЧНОГО КОНФЛІКТУ**

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)
Освітньо-професійна програма «Політологія»
Спеціальність 052 Політологія
Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки

Затверджено на засіданні кафедри
політичних інститутів та процесів

Протокол № 6 від 30 грудня 2024 р.

м. Івано-Франківськ – 2024

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Теорія політичного конфлікту
Викладач (-і)	Мадрига Тетяна Богданівна
Контактний телефон викладача	+380979852616
Е-mail викладача	tetiana.madryga@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний/заочний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/course/subscription/through/url/64cc639e8b6ab2bf9df5
Консультації	П'ятниця, 15.00-16.00
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p>Дисципліна “Теорія політичного конфлікту” є вибірковою компонентою освітньої програми підготовки фахівців з політології за освітнім рівнем «бакалавр». Курс складається з двох змістовних модулів. Перший - присвячений вивченню теоретичних аспектів природи політичних конфліктів, визначенню їх видів, динаміки розвитку, специфіки форм прояву конфліктів у сучасному світі, значення ролі переговорів у сучасних політичних конфліктах, шляхів, методів і прийомів їх врегулювання. Другий – стосується аналізу специфіки міжнародних політичних (регіональних) конфліктів, міжнародної політики як поля зіткнення національних інтересів держав.</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p>Метою викладання навчальної дисципліни “Теорія політичного конфлікту” є формування у студентів системи знань та компетентностей щодо змісту найважливіших категорій і понять конфліктології; розуміння природи конфлікту як соціального феномену; розкриття принципів пізнання конфліктів, причин виникнення, етапів протікання і визначення способів їх завершення; вміння прогнозувати, контролювати та ефективно використовувати конфліктні ситуації; оволодіння практичними навичками врегулювання конфліктів різних рівнів, подолання їх деструктивних наслідків, ознайомлення з основними технологіями переговорного процесу.</p> <p>Цілі:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ознайомити студентів з конфліктними ідеями за часів існування людства; • охарактеризувати розвиток закономірності, функції, принципи та методи вивчення політичних конфліктів; • розкрити зміст, природу конфліктів і визначення їх видів і динаміки розвитку; • висвітлити елементи внутрішнього та зовнішнього впливу на конфліктні ситуації; • проаналізувати динаміку процесу розвитку політичного конфлікту; • вивчити типологію конфліктів; • розкрити моделі кризового розвитку політичного конфлікту; • висвітлити методи прогнозування; • дати аналіз формуванню системи управління конфліктними ситуаціями в громадських організаціях, органах влади, політичній системі суспільства; • домогтися розуміння методів діагностики та аналізу конфліктів; • з'ясувати специфіку форм прояву конфліктів у сучасному світі. • визначити роль переговорів у сучасних політичних конфліктах. 	
4. Програмні компетентності та результати навчання	
<p><u>Загальні компетентності:</u></p> <p>ЗК-1. Знання предметної області та розуміння професійної діяльності.</p> <p>ЗК-3. Здатність бути критичним і самокритичним.</p> <p>ЗК-5. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.</p> <p>ЗК-6. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності</p>	

громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК-7. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Фахові компетентності:

СК-1. Здатність використовувати категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки.

СК-2. Здатність застосовувати політологічне мислення для розв'язання теоретичних та практичних проблем у політичній сфері на основі опанування класичної та сучасної політичної думки.

СК-3. Здатність описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах.

СК-4. Здатність застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної політичної теорії, політичної методології, порівняльної та прикладної політології, міжнародних та глобальних студій у фаховій діяльності.

СК-5. Здатність аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування.

СК-6. Здатність аналізувати публічну політику на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні.

СК-7. Здатність застосовувати теорії та методи прикладної політології, політичних комунікацій, спеціальних політологічних дисциплін у професійній діяльності.

СК-8. Здатність конструювати дизайн, розробляти програму та виконувати політологічні дослідження з використанням сучасних методів, технологій та інструментарію політичного аналізу.

СК-9. Здатність презентувати результати теоретичних і прикладних досліджень для фахівців та нефаківців.

Результати навчання

РН01 Розуміти предметну область, етичні та правові засади професійної діяльності.

РН03. Вміти критично мислити у сфері політологічної діяльності.

РН04. Мати навички професійної комунікації, широко використовуючи понятійно-категоріальний апарат політичної науки.

РН06. Знати свої права та обов'язки як члена демократичного суспільства та використовувати їх у політологічній діяльності.

РН08. Вміти використовувати базовий категоріально-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки.

РН12. Вміти аналізувати взаємодію політичних акторів (зокрема, депутатів) та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування.

РН13. Вміти аналізувати публічну політику на місцевому національному, європейському та глобальному рівні.

РН15. Виконувати політологічні дослідження з використанням сучасних методів, технологій та інструментарію політичного аналізу.

РН16. Презентувати результати теоретичних і прикладних досліджень.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

лекції	12 год
семінарські заняття / практичні / лабораторні	18 год
самостійна робота	60 год

Ознаки навчальної дисципліни																								
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий																					
шостий	052 Політологія	третій	Вибірковий																					
Тематика навчальної дисципліни																								
Тема		кількість год.																						
		лекції	заняття сам. роб.																					
Тема 1. Природа і суть політичного конфлікту.		2	2 6																					
Тема 2. Теоретичні джерела сучасних концепцій політичного конфлікту.		2	2 8																					
Тема 3. Сучасні теорії конфліктів.		2	2 6																					
Тема 4. Типологія політичних конфліктів.		2	2 8																					
Тема 5. Конфлікти на різних рівнях соціальної системи.		2	10																					
Тема 6. Динаміка конфлікту та механізми його виникнення.		2	2 6																					
Тема 7. Теорія переговорного процесу.			2 8																					
Тема 8. Посередництво (медіація) в конфлікті та переговорному процесі.			2 2																					
Тема 9. Міжнародні політичні (регіональні) конфлікти.			2 4																					
Тема 10. Політичний тероризм та екстремізм.			2 2																					
ЗАГ:		12	18 60																					
6. Система оцінювання навчальної дисципліни																								
Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	<p>Структура розподілу балів передбачає:</p> <p>1) відповіді на семінарських заняттях – 30 балів;</p> <p>2) написання контрольної письмової роботи – 30 балів;</p> <p>3) виконання індивідуального завдання – створення та представлення графічної презентації з визначеної проблеми політологічного характеру – 20 балів (з них 10 балів – за проект, 10 балів – за представлення).</p> <p>4) написання тематичних тестів – 20 балів.</p> <p>Загальна кількість – 100 балів.</p> <p>Форма підсумкової контролю – залік.</p>																							
	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Оцінка в балах</th> <th>Оцінка в національній шкалі</th> <th>Оцінка за шкалою ECTS</th> <th>Оцінка за залік</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>90-100</td> <td>відмінно</td> <td>A</td> <td rowspan="5">зараховано</td> </tr> <tr> <td>80-89</td> <td rowspan="3">добре</td> <td>B</td> </tr> <tr> <td>70-79</td> <td>C</td> </tr> <tr> <td>60-69</td> <td>D</td> </tr> <tr> <td>50-59</td> <td>E</td> </tr> <tr> <td>26-49</td> <td>незадовільно (з можливістю повторного складання)</td> <td>FX</td> <td rowspan="2">незараховано</td> </tr> <tr> <td>1-25</td> <td>незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)</td> <td>F</td> </tr> </tbody> </table>	Оцінка в балах	Оцінка в національній шкалі	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за залік	90-100	відмінно	A	зараховано	80-89	добре	B	70-79	C	60-69	D	50-59	E	26-49	незадовільно (з можливістю повторного складання)	FX	незараховано	1-25	незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)
Оцінка в балах	Оцінка в національній шкалі	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за залік																					
90-100	відмінно	A	зараховано																					
80-89	добре	B																						
70-79		C																						
60-69		D																						
50-59	E																							
26-49	незадовільно (з можливістю повторного складання)	FX	незараховано																					
1-25	незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)	F																						
Вимоги до письмових робіт	<p>Письмове опитування здійснюється у формі письмової контрольної роботи, що максимально оцінюється у 30 балів.</p> <p>Виконання письмової роботи передбачає:</p> <p>1) повторення здобувачами лекційного матеріалу та отриманих знань</p>																							

	<p>при підготовці та проведенні семінарських занять, самостійного опрацювання рекомендованої літератури з питань, що виносяться на модульний контроль;</p> <p>2) написання письмової роботи передбачає виконання здобувачами в аудиторії індивідуального завдання, що вимагає:</p> <ul style="list-style-type: none"> – виявлення розуміння сутності понять і термінів – 5 балів; – вміння структурувати основні явища та елементи дисципліни – 10 балів; – знання теоретичних засад, поглядів і праць відомих дослідників – 15 балів. <p>Загальна кількість – 30 балів</p> <p>Презентація на одну із запропонованих викладачем тем здійснюється згідно наступних вимог: обсяг – 12-15 слайдів; візуалізований характер, гармонійне поєднання зображень та тексту, наявність самостійно підготовлених схем і таблиць; всі елементи презентації мають бути підготовлені здобувачем самостійно, із дотриманням вимог академічної доброчесності</p> <p>Максимальна кількість балів за презентацію - 20.</p>
<p>Семінарські заняття</p>	<p>Відвідування та активна участь здобувачів у роботі семінарських занять також є обов'язковою умовою успішного складання курсу.</p> <p>Пропонуються наступні форми роботи на семінарських заняттях: виступ, опонування, рецензія, участь у дискусії.</p> <p>На семінарських заняттях оцінці підлягають: рівень знань, продемонстрований у виступах, активність при обговоренні питань, відповіді на питання експрес-контролю тощо.</p> <p>Критеріями оцінки при усних відповідях можуть бути: повнота розкриття питання; логіка викладення; впевненість та переконливість, культура мови; використання основної та додаткової літератури (монографій, навчальних посібників, журналів, інших періодичних видань тощо); аналітичність міркування, вміння робити порівняння, висновки.</p> <p>Робота на семінарських заняттях оцінюється в діапазоні до 100 балів. При переведенні в загальні бали в сумі можна набрати 30 балів. Виступи на семінарських заняттях оцінюються як з теоретичної, так і з практичної підготовки за такими критеріями:</p> <ul style="list-style-type: none"> – «відмінно (90-100 балів)» – здобувач освіти засвоїв теоретичний матеріал, глибоко і всебічно знає зміст навчальної дисципліни, основні положення наукових першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок; – «добре (70-89)» – здобувач освіти добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного матеріалу; – «задовільно (50-69)» – здобувач освіти в основному опанував

	<p>теоретичними знаннями навчальної дисципліни, орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою діяльністю;</p> <p>– «незадовільно (до 50 балів)» – здобувач освіти не опанував навчальний матеріал дисципліни, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутні наукове мислення, практичні навички не сформовані.</p>
Умови допуску до підсумкового контролю	<p>Здобувач допускається до підсумкового контролю (за навчальним планом – залік) за умови повного виконання всіх видів роботи, передбачених програмою навчальної дисципліни.</p> <p>Належне виконання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) змісту питань планів семінарських занять. Для цього необхідно готувати конспекти семінарських занять. Вітається якісна підготовка візуалізованих презентацій для відповідей на семінарські питання. 2) індивідуальної роботи. 3) підсумкової контрольної роботи. <p>Здобувач допускається до підсумкового контролю та отримує залік за умови наявності 50 і більше балів</p>

7. Політика навчальної дисципліни

Політика курсу полягає у послідовності набуття знань, умінь і навичок у ході лекцій, семінарських занять і самостійної роботи. Курс передбачає роботу в колективі. Середовище в аудиторії є дружнім, творчим, відкритим до конструктивної критики. Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін. Під час роботи над завданнями не допустимо порушення академічної доброчесності. Презентації та доповіді мають бути авторськими оригінальними.

Академічна доброчесність: Викладання навчальної дисципліни ґрунтується на засадах академічної доброчесності. Порушеннями академічної доброчесності вважаються: академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація, списування, обман, хабарництво, необ'єктивне оцінювання. Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 25%. Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних 4 пристроїв).

Дотримання академічної доброчесності засновується на ряді положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів вищої освіти та викладачів університету. Ознайомитися з даними положеннями та документами можна за посиланням: <https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/>.

Відвідування занять. Відвідування лекцій та семінарських занять для студентів є обов'язковим. Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

Політика курсу передбачає Perezдачу усіх невиконаних завдань в силу серйозних запізнь на заняття або пропущених пар без поважних причин. За умови відсутності здобувача на лекції чи семінарського заняття, отримання негативної оцінки на семінарських заняттях або ж невчасного виконання індивідуальної роботи визначений день для відпрацювання пропущених аудиторних занять, негативних оцінок та подачі індивідуальних робіт – вівторок, 15.00 год. – 16.00 год.

Неформальна освіта: Можливе зарахування результатів неформальної освіти у відповідності з Положенням про порядок зарахування результатів неформальної освіти: [Положенням про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти в Прикарпатському](#)

[національному університеті імені Василя Стефаника \(Редакція 3\) \(введено в дію наказом ректора № 672 від 24.11.2022 р.\)](#)

Зрозуміло про конфлікт інтересів: <https://prometheus.org.ua/prometheus-free/conflict-awareness-nazk/>

Конфлікт інтересів: треба знати! https://courses.prometheus.org.ua/courses/course-v1:NAZK+COI101+2017_T3/a935ba9e3e8a434ea4c9bb1d3d32128f/

8. Рекомендована література

Барабаш О. Стратегії поведінки в конфліктній ситуації. Підприємництво, господарство і право. 2017. № 3. С. 208–212.

Березовська Л. І., Юрков О. С. Психологія конфлікту: навч.- метод. посіб. Мукачево : МДУ, 2016. 201 с.

Бернадський Б. В. Міжнародні конфлікти : курс лекцій. Київ : Персонал, 2012. 366 с. Боднар В. Сучасні теорії конфлікту. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія : Політологія, Соціологія, Філософія. 2010. Вип. 15. С. 220–224.

Боднар В. Теорія позитивно-функціонального конфлікту Л. Козера. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія : Політологія, Соціологія, Філософія. 2010. Вип. 14. С. 8–12.

Бортнік С. М., Саган М. В. Вирішення конфліктів ділового спілкування в умовах гендерної нерівності. Економічний форум. 2014. № 2. С. 272–285.

Валіулліна З. В. Військова теорія К. Клаузевіца в теоретичному дискурсі. Ефективна економіка. 2017. № 11. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=5881>

Васильчак С. В., Дева І. Б. Шляхи управління конфліктами в кризовій ситуації. Науковий вісник НЛТУ України. 2010. Вип. 20.15. С. 137–143

Ващенко І. В., Кондрацька Л. В. Фактори, що сприяють виникненню сімейних конфліктів. Проблеми сучасної психології. 2011. Вип. 12. С. 142–158.

Гірник А. М. Основи конфліктології. Київ : КиєвоМогилянська акад., 2010. 222 с.

Гуменюк Л. Й. Соціальна конфліктологія : підручник. Львів : Львів. держ. ун-т внутрішніх справ, 2015. 564 с.

Демиденко Г. Г. Історія вчень про право і державу : навч. посіб. Харків : Консум, 2004. 432 с.

Денисенко І. Д. Сучасна теорія конфлікту: проблеми експлікації, демаркації, класифікації. Український соціум. 2013. № 3. С. 32–43.

Долинська Л. В., Матяш-Заяц Л. П. Психологія конфлікту : навч. посіб. Київ : Каравела, 2019. 304 с.

Дяченко Н. Конфлікти: комунікативно-прагматичний аспект. Філологічний часопис. 2019. Вип. 1. С. 21–31.

Жекало Г. І. Природа та сутність політичного конфлікту. Грані. 2015. № 3. С. 45–49.

Жекало Г. І. Теоретичні аспекти вивчення політичних конфліктів. Вісник Дніпропетровського університету. Серія : Філософія, соціологія, політологія. 2015. № 1. С. 54–62.

Конфліктологія : навч. посіб. / А. І. Берлач, В. В. Кондрюкова, В. О. Криволапчук, О. Г. Поліщук. Одеса : ОДУВС, 2010. 162 с.

Конфліктологія : навч. посіб. / Д. В. Коваленко, І. М. Шалімова, О. М. Керницький, В. А. Бурбига. Харків : Точка, 2012. 221 с.

Конфліктологія : навч. посіб. / Л. М. Герасіна, М. П. Требін, В. Д. Воднік та ін. Харків : Право, 2012. 128 с.

Котлова Л. О. Психологія конфлікту : курс лекцій. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2013. 112 с.

Красноруцький О. О., Смігунова О. В. Етичні аспекти проведення ділових переговорів в сучасних умовах. Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка. 2016. Вип. 171. С. 21–26.

Нікулішин Н. Поняття «сила» у сучасних теоріях міжнародних відносин. Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку. 2013. Вип. 25. С. 130–134

Особливості політичних конфліктів у сучасній Україні та світі: монографія / Г.П. Щедрова, І.А. Єремєєва, Д.В. Прошин, Р.М. Ключник, Н.М. Волвенко; за ред. Г.П. Щедрової. Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2018. 148 с.

Петрінко В.С. Конфліктологія: курс лекцій, енциклопедія, програма, таблиці. Навчальний посібник. Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2020. 360 с.

Примуш М. Політичні конфлікти та їх типи. Політичний менеджмент. 2010. № 1. С. 96–104.

Сирота О. Технології успіху в політичних переговорах URL: http://www.pollawlife.com.ua/2013/11/blog-post_8687.html

Слободянюк А. В., Андрущенко Н. О. Психологія управління та конфліктологія : навч. посіб. для практичних та семінарських занять. Вінниця : ВНТУ, 2010. 120 с.

Торба Н. Г. Історичні та сучасні тенденції в описі та розумінні феномену конфлікту. Вісник післядипломної освіти. 2010. Вип. 1. С. 423–429.

Управління конфліктами : навч. посіб. / Г. В. Жаворонкова, О. М. Скібіцький, Т. В. Сівашенко, О. І. Туз. Київ : Кондор, 2010. 172 с.

Kvitka Sergiy. Implementation of the Public Policy of Digital Development to Combat Ethnic Conflicts. Public administration aspects 10 (6) 2022. P. 5-13.

Lozhkin H.V., Poviakel N.I. (2006) Psykhologhiia konfliktu: teoriia i suchasna praktyka: navch. posib. [The psychology of conflict: theory and modern practice: tutorial]. Kyiv: VD Profesional. (in Ukrainian).

Мілославська О. ІНСТИТУЦІОНАЛЬНИЙ ДИЗАЙН ПОЛІТИЧНОГО КОНФЛІКТУ: СПЕЦИФІКА ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ. Актуальні проблеми державного управління. Том 3 № 84 (2021). С. 37-41.

Ikenberry John G. The end of liberal international order? International Affairs. 2018. Vol. 94. Issue 1. P. 7–23. URL: <https://academic.oup.com/ia/article/94/1/7/476269>

Kydd Andrew H. Rationalist Approaches to Conflict Prevention and Resolution. Annual Review of Political Science/ 2010. Vol. 13. P. 101-121. URL: https://www.annualreviews.org/doi/full/10.1146/annurev.polisci.032108.135916#_i4

Mitzen J. Ontological security in world politics, and Implications for the Study of European Security. Prepared for the CIDEL Workshop, Oslo, October 22–23, 2004. URL: <http://www.sv.uio.no/arena/english/research/projects/cidel/old/WorkshopOsloSecurity/Mitzen.pdf>

Тетяна Мадрига,
кандидат політичних наук,
доцент кафедри політичних наук